

From: 5.1.2.e <5.1.2.e@fnv.nl>
Date: Monday, September 22, 2025, 10:04 AM
To: "postbus@eerstekamer.nl" <postbus@eerstekamer.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@fnv.nl>
5.1.2.e <5.1.2.e@fnv.nl>
5.1.2.e <5.1.2.e@fnv.nl>
Subject: Brief FNV t.b.v. commissie SZW irt debat over de Participatiewet in balans

Attachments:

Eerste Kamer - Brief Inbreng FNV t.b.v. plenaire behandeling wetsvoorstel Participatiewet in balans.pdf

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2.e @fnv.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte Eerste Kamerleden,

Morgen debatteert u over het wetsvoorstel Participatiewet in balans. Hierbij ontvangt u in de bijlage de input van FNV bij dit wetsvoorstel.
Ik hoop dat u dit bij uw debat wil betrekken.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
POLITIEK ADVISEUR

Hertogswetering 159, 3543 AS Utrecht | Postbus 9208, 3506 GE Utrecht

T 5.1.2.e | M 5.1.2.e

Aanwezig: ma | di | wo | do

Aan: Leden van de Eerste Kamer

CC: Aan de staatssecretaris van Participatie en integratie, dhr. drs. J.N.J. Nobel

Datum

22 september 2025

Ons kenmerk

25-111 RV/AN/ivdj

Betreft/ Onderwerp

Inbreng FNV t.b.v. plenaire behandeling wetsvoorstel Participatiewet in balans (36582)

Doorkiesnummer

Email contactpersoon

5.1.2.e @fnv.nl

Bijlage(n)

-

Geachte Eerste Kamerleden,

Op korte termijn bespreekt u het wetsvoorstel Participatiewet in balans (36582). In dit voorstel staan een aantal voorzichtige stappen naar meer vertrouwen en menselijke maat in de uitvoering van de Participatiewet. Toch zijn er een aantal punten waar wij zeer kritisch op zijn. Deze zetten wij in deze brief graag uiteen. Daarnaast blijven we uw aandacht vragen voor een meer fundamentele herziening van de wet.

In het kort pleit de FNV voor:

- Een forse verhoging van het sociaal minimum is noodzakelijk, ook voor volwassen jongeren
- Stop de postcodeloterij en breng de vele verplichtingen terug tot het hoogstnoodzakelijke
- Erken dat niet iedereen onder de Participatiewet direct of zonder begeleiding kan werken

Bovendien blijft een fundamentele herziening nodig. De Participatiewet is mislukt. Talloze onderzoekscommissies hebben geconcludeerd dat de wet niet werkt zoals deze is bedoeld¹. De wet werkt niet goed genoeg om mensen te helpen participeren, is voor velen niet slechts een tijdelijk vangnet, en voorziet niet in de nodige bestaanszekerheid. Het brengt mensen in de knel, terwijl zij juist vaak een helpende hand nodig hebben. Er is een fundamentele herziening nodig, en de FNV is er niet op gerust dat deze volgt in Spoor 2. Zeker omdat er nog geen geld voor is vrijgemaakt.

Een forse verhoging van het sociaal minimum is noodzakelijk, ook voor volwassen jongeren

Mensen in de Participatiewet hebben in de meeste gevallen veel te weinig geld om van rond te komen. Het grootste deel van de mensen met een bijstandsuitkering bungelt rond de armoedegrens en kan geen tegenvallers opvangen, zelfs volgens de nieuwe strengere armoededefinitie². De Commissie Sociaal

¹ [Doelstellingen Participatiewet nauwelijks behaald | Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau](#)

² [Armoede in Nederland 2018-2023, CBS, 2024](#)

Minimum concludeerde dit eerder ook al. Helaas verdwijnen de aanbevelingen steeds dieper in een la. Mensen zouden genoeg inkomen moeten hebben om te kunnen leven en mee te doen, in plaats van alleen maar te overleven.

We weten dat armoede ervoor zorgt dat mensen vooral aandacht moeten besteden aan het hier en nu, en dat zij nauwelijks toekomen aan werken aan een betere toekomst. Als uw Kamer daadwerkelijk wil dat mensen vaker aan het werk gaan, zal ook de financiële basis goed moeten zijn geregeld voor wanneer dat (even) niet lukt. In de probleemanalyse Participatiewet van SZW³ komt dit ook terug.

Vierwekenzoektermijn afschaffen

Het uitgangspunt in de Participatiewet in balans blijft geformaliseerde leer-werkplicht voor jongeren tot 27 jaar. In knellende situaties wordt voor gemeenten de mogelijkheid (kan-bepaling) geïntroduceerd om de vierweken zoektermijn buiten toepassing te laten.

De Nationale Ombudsman⁴ constateerde dat in vrijwel alle gevallen vooraf al vaststaat dat jongeren recht hebben op bijstand. Vier weken wachten leidt alleen maar tot het opbouwen van schulden en tot armoede. Een kan-bepaling biedt geen garanties dat gemeenten deze ook daadwerkelijk gaan inzetten. De FNV pleit daarom voor het volledig afschaffen van de vierwekenzoektermijn voor jongeren onder de 27 jaar.

Volwassen bijstandsnorm voor volwassen jongeren

Wanneer jongeren onder de 21 jaar aanspraak op bijstand of bijzondere bijstand doen, komen ze daar nu niet voor in aanmerking omdat ouders nog onderhoudsplichtig zijn. Kunnen de ouders dit niet, dan kan er een beroep gedaan worden op de aanvullende bijzondere bijstand. Er zijn nu grote verschillen in hoe gemeenten dit uitvoeren. In het wetsvoorstel wordt voorgesteld dit te harmoniseren. Jongeren onder de 21 jaar kunnen dan een beroep doen op de bijzondere bijstand met als maximum 95% van het minimumjeugdloon voor jongeren. Indien noodzakelijk kunnen gemeenten afwijken.

De FNV vindt het goed dat er op dit punt geen verschillen meer zullen zijn in de uitvoering tussen gemeenten, maar de hoogte van de bijstandsnorm voor jongeren is veel en veel te laag. Het minimumjeugdloon (laat staan 95% ervan) is te laag om van rond te komen. Terwijl ze wel een volwassen huur, volwassen zorgkosten en energierekening hebben. Jongeren tussen de 18 en de 21 zouden minimaal recht op een volwassen bijstandsnorm moeten hebben (die naar de mening van de FNV nog steeds te laag is).

Voorkom problemen bij betalingen met terugwerkende kracht

Het wordt mogelijk om met drie maanden terugwerkende kracht een bijstandsuitkering aan te vragen. De FNV vindt dit een goede maatregel, maar zou het beter en eenvoudiger vinden om aan te sluiten bij de praktijk van SVB waar met zes maanden terug nog een uitkering kan worden aangevraagd. Daarbij moet voorkomen worden dat mensen in de problemen raken omdat ze een betaling met terugwerkende kracht krijgen. Dit zou niet mogen meetellen voor de inkomens- en vermogensgrenzen.

Voorkom problemen bij vrijlating van giften/opbrengsten hobbymatige verkoop tot 1200 euro

In het wetsvoorstel staat opgenomen dat cadeaus en opbrengsten uit hobbymatige verkoop of via Marktplaats tot 1200 per jaar worden niet meegerekend tot inkomen. Ditzelfde geldt ook voor leningen in de privésfeer tot 1200 euro. Daarnaast is in de tweede nota van wijziging opgenomen, dat kostenbesparingen ook meetellen. De bijstandsgerechtigde hoeft dit niet te rapporteren of bij te houden tot 1200 euro, maar moet zich wel kunnen verantwoorden als de gemeente daar om vraagt. De FNV wil opmerken dat hier spanning op ligt. Want je hoeft niet al je bonnetjes te bewaren of een administratie bij te

³ [Probleemanalyse Participatiewet, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, oktober 2024](#)

⁴ [Veel jongeren in de bijstand langdurig in financiële problemen | Nationale ombudsman](#)

houden, en je hoeft ook niet te vragen hoe veel de tas boodschappen die je hebt gekregen heeft gekost. Maar je moet je wel kunnen verantwoorden als de gemeente het niet vertrouwt. Dit moet worden verduidelijkt om zorgen bij bijstandsgerechtigden weg te nemen.

Vernauw de bijverdiengrenzen niet, maar verruim ze juist

In het wetsvoorstel worden verschillende vrijlatingsregelingen geharmoniseerd tot één vrijlating in de Participatiewet. Toekenning ervan is oordeel college. Bijstandsgerechtigden mogen 15% van hun bijverdiensden gedurende 12 maanden houden.

De FNV constateert dat de vrijlating in de huidige Participatiewet 25% voor zes maanden bedraagt waarbij is afgesproken dat dit geen gevolgen heeft voor toeslagen. Een vrijlating van 15% voelt dan ook niet als een vooruitgang. Voor de mensen met een medische urenbeperking is er nauwelijks verbetering, terwijl zij al naar vermogen werken en ook niet meer uren kunnen werken. De FNV pleit ervoor om aan te sluiten bij de bijverdiengrenzen in de Wajong (25% voor wajongers met arbeidsvermogen en 30% voor DGA) en de bijverdiengrenzen voor mensen zonder medische urenbeperking structureel te houden op 25%.

Stop de postcodeloterij en breng de vele verplichtingen terug tot het hoogstnoodzakelijke

Door de vele kan-bepalingen in de Participatiewet, ontstaan er grote verschillen tussen gemeenten. Deze verschillen zorgen voor ongelijkheid en onrechtvaardigheid. De FNV pleit voor een vermindering van de kan-bepalingen. De regels voor bijstandsgerechtigden zouden in alle gemeenten gelijk moeten zijn.

Participatieplicht

Algemeen gesteld zijn de verplichtingen in de huidige Participatiewet te rigide. Dat geldt onder meer voor de sollicitatieplicht, de verplichte tegenprestatie en de plicht om werk te aanvaarden binnen drie uur reistijd. In het wetsvoorstel worden een aantal van deze eisen vervangen door een Participatieplicht. Gemeenten hebben vrijheid in het inrichten hiervan, waardoor zowel de verschillen tussen gemeenten groot kunnen zijn, als een menselijke ondergrens niet gegarandeerd is. Zo kunnen gemeenten bijvoorbeeld nog steeds eisen dat mensen onbetaald werk verrichten, wat eerder onder de noemer tegenprestatie viel. Het wetsvoorstel gaat zo helemaal niet uit van een ander mensbeeld, en wordt dus ook niet minder streng. De FNV pleit ervoor om de Participatieplicht niet over te nemen, en om willekeur tegen te gaan in ieder geval de strengste eisen uit te sluiten.

Taaleis

Helaas heeft de Tweede Kamer opgeroepen om één van de strenge eisen buiten de Participatieplicht om alsnog op te nemen. Dat is de taaleis. De FNV is niet tegen een meer toegankelijk taalaanbod, voor mensen met welke achtergrond dan ook. Maar een eis die in de praktijk vooral gericht is op mensen die niet met de Nederlandse taal groot zijn geworden, inclusief de dreiging van een korting op de uitkering, staat ver af van werken uit vertrouwen. Bovendien helpt het korten van een uitkering niet bij integratie in onze samenleving. En het erkent niet de noodzaak die er is voor de bestrijding van laaggeletterdheid voor een veel bredere groep mensen. De FNV roept dan ook op om de taaleis in de Participatiewet definitief te schrappen.

Mogelijkheid voor gemeenten om maatschappelijke participatie aan te bieden

Gemeenten krijgen de mogelijkheid om beleid te ontwikkelen om zelfstandige maatschappelijk participatie van bijstandsgerechtigden te bevorderen. Dit is vooral van belang voor de bijstandsgerechtigden voor wie de afstand tot de arbeidsmarkt op dit moment groot is of zelfs onoverbrugbaar. De FNV vindt het op zich positief dat maatschappelijke participatie wordt gestimuleerd, maar vindt niet dat er sprake moet zijn van

een plicht zoals in de voorgestelde participatieplicht. Voor sommige bijstandsgerechtigden kan het prettig zijn om in de vorm van dagbesteding te participeren. De FNV wil wel benadrukken dat het hier nooit zou moeten kunnen gaan om constructies waarbij bijstandsgerechtigden werken zonder loon. De FNV verzoekt dit in de wet te verduidelijken.

Ruimte voor het eigenstandig vormgeven maatschappelijke participatie

In deze maatregel zit de erkenning dat een deel van de huidige doelgroep Participatiewet duurzaam geen arbeidsvermogen heeft en dat voor hen betaald werk (op termijn) niet realistisch is.

Met deze maatregel krijgen bijstandsgerechtigden meer ruimte om zelf participatie vorm te geven. De FNV vindt deze maatregel belangrijk, maar merkt op dat deze maatregel op gespannen voet kan staan met de generieke participatieplicht. Want wat is deze ruimte waard om zelf de opleiding te kiezen als de gemeente de opleiding niet wil betalen of je uitkering kan korten. Met de Participatieplicht kan de gemeente je immers ook dingen verplichten. De FNV pleit ervoor om deze ruimte voor eigenstandig vormgeven van participatie te versterken.

Kostendelersnorm volledig afschaffen

Wanneer sprake is van intensieve mantelzorg bij samenwonen wordt de kostendelersnorm niet langer toegepast. Ook heeft het hebben van een gezamenlijke betaalrekening in geval van mantelzorg geen gevolgen meer voor de bijstandsuitkering. De FNV vindt het goed dat er in de Participatiewet meer ruimte komt voor mantelzorgers. De FNV ziet wel moeilijkheden in de uitvoering voor het niet toepassen van de kostendelersnorm in geval van mantelzorg. Bijvoorbeeld wanneer men om zorgsituaties vóór te zijn gaat samenwonen. De FNV zou het dan ook beter vinden dat de kostendelersnorm volledig wordt afgeschaft.

Inlichtingenplicht en afstemming maatregelen

Deze maatregel zorgt ervoor dat bij overtredingen van de inlichtingenplicht niet direct meer standaard de uitkering volledig moet worden ingehouden, maar dat gemeenten maatwerk kunnen bieden en gedifferentieerde maatregelen moeten kunnen opleggen. In lagere wetgeving worden de standaardverlaging per schending vastgelegd. De FNV vindt het een stap in de goede richting dat niet bij elke overtreding of vergissing de hele uitkering teruggevorderd moet worden, maar er is pas echt sprake van een wet die uitgaat van vertrouwen als de inlichtingenplicht wordt teruggebracht tot het hoogstnoodzakelijke. Daarbij moet de inlichtingenplicht verduidelijkt worden. Voor bijstandsgerechtigden is het vaak onduidelijk of bijvoorbeeld verjaardagscadeaus en sport voor de kinderen onderdeel zijn.

Erken dat niet iedereen onder de Participatiewet direct of zonder begeleiding kan werken

Recht op werk voor mensen met een arbeidsbeperking

Als uw Kamer daadwerkelijk wil dat mensen meer participeren, is een goede begeleiding naar werk voor mensen die dat kunnen noodzakelijk. Daarom pleit de FNV voor het redden van de noodzakelijke sociale infrastructuur om mensen te plaatsen, te begeleiden en op te vangen. De FNV maakte daarvoor het plan Recht op werk⁵. Hiermee wordt het recht op begeleiding en ondersteuning naar werk verankerd. Bij het aannemen van de motie Van Kent c.s.⁶ over Recht op werk voor mensen met een arbeidsbeperking hebben wij gezien dat de Tweede Kamer dit ook belangrijk vindt. Voor de komende periode is het van belang dat er verder gesproken wordt over hoe recht op werk via sociale ontwikkelbedrijven ingevoerd kan worden.

⁵ [Recht op werk, FNV, 2024](#)

⁶ [Motie Van Kent cs, Kamerstuk 36600 XV nr. 67](#)

Meer perspectief voor mensen die niet kunnen werken

Voor mensen die niet kunnen werken en gevangen in de bijstand zitten is een apart vangnet nodig. De FNV probeert al langer de positie van deze groep in beeld te brengen⁷. Het is goed dat steeds vaker wordt erkend dat de Participatiewet in deze vorm niet passend is voor deze mensen. En we zien ook dat het kabinet het onderzoek van de Arbeidsinspectie⁸ heeft gelezen waarin staat dat een derde van de bijstandsgerechtigden onder deze groep valt.

We lezen in de voortgangsbrief⁹ over de fundamentele herziening van de wet dat er gekeken wordt naar hoe deze groep het beste geholpen kan worden. De partner- en vermogenstoets is voor deze groep in strijd met het VN-verdrag Handicap, omdat financiële onafhankelijkheid daardoor onmogelijk wordt. De FNV denkt dat een aparte regeling voor mensen voor wie het niet reëel is dat zij rond kunnen komen van betaald werk passend is.

Tot slot

Bij de aankondiging van de Participatiewet in Balans werd benadrukt dat bijstandsgerechtigden met vertrouwen zouden worden benaderd in plaats van wantrouwen. Dit kabinet lijkt daar toch weer iets van terug te komen door bijvoorbeeld opnieuw de taaleis in te voeren. De FNV dringt aan op een menselijke wet, die mensen bestaanszekerheid biedt en menswaardig benaderd. Dat moet in deze herziening, maar ook in spoor 2 waar een fundamentele herziening zou komen. Zoals eerder aangegeven vindt de FNV het erg zorgelijk dat hier geen geld voor is vrijgemaakt. Wij hopen dan ook dat uw Kamer hier aandacht voor heeft. Vanzelfsprekend zijn wij bereid deze brief in een gesprek toe te lichten.

Met vriendelijke groet

5.1.2.e

5.1.2.e

Interim Dagelijks Bestuurder FNV

⁷ [Passend vangnet gewenst, FNV, 2021](#)

⁸ [Spiegel bestaanszekerheid 2022, NLA, 2023](#)

⁹ [Voortgang fundamentele herziening Participatiewet spoor 2, SZW, juli 2025](#)